

ATATÜRK'ÜN LİDERLİK FELSEFESİ: Askerî Deha ve Siyasi Vizyon

Dr. Zafer Saygılı

Atatürk'ün Liderlik Felsefesi: Askerî Deha ve Siyasi Vizyon

Dr. Zafer Saygılı

Yayın No.: 2619
ISBN: 978-625-376-523-1
E-ISBN: 978-625-376-524-8
Basım Sayısı: 1. Basım, Temmuz 2025

© Copyright 2025, NOBEL BİLİMSEL ESERLER SERTİFİKA NO.: 20779

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

"NOBEL BİLİMSEL ESERLER" bir Nobel Akademik Yayıncılık markasıdır.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulferm@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-
Redaksiyon: Nurcan Çağman -nurcan@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-
Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Saygılı, Zafer.

Atatürk'ün Liderlik Felsefesi: Askerî Deha ve Siyasi Vizyon / Zafer Saygılı

1. Basım, XIV + 198 s., 13,5x21,5 cm. Kaynakça ve dizin var.

ISBN: 978-625-376-523-1

E-ISBN: 978-625-376-524-8

1. Atatürk 2. Askerî Liderlik 3. Siyasi Liderlik

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Sipariş:** siparis@nobelyayin.com

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com - www.nobelbilimsel.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Ana Basım Dağıtım, Arkadaş, D&R, Derya Dağıtım, Dost, Kırmızı Kedi, Kita Dağıtım, Kıda Kitap Yayın, Kika, Kitapsan, Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi, Yeryüzü

Baskı ve Cilt: Ada Matbaacılık Yayın San. Tic. Ltd. Şti. Sertifika No.: 44093

ASO 1. Organize Sanayi Bölgesi Anadolu Cad. No:4 Sincan/ANKARA

Rahmetli babam Mehmet Saygılı'nın
ve
Rahmetli annem Melek Saygılı'nın
Anısına ithafen...

ÖN SÖZ

Tarihin seyrini değiştiren liderler, yalnızca buldukları dönemin koşullarına cevap vermekle kalmaz, aynı zamanda milletlerine yeni bir yön, insanlığa ise evrensel değerler kazandırır. Mustafa Kemal Atatürk böyle bir liderdir. Onun liderliği, sadece bir askerî deha ya da siyasi stratejist kimliğiyle sınırlı kalmaz, çağdaş bir vizyon, halk temelli bir yönetim anlayışı ve bilime dayalı bir düşünce sistemiyle şekillenir. “*Ya istiklal ya ölüm!*”¹ diyerek başlattığı mücadele, yalnızca bir bağımsızlık savaşı değil aynı zamanda bir uygarlık yürüyüşüdür.

Atatürk’ün hayatı, bu çok yönlü liderliğin somut bir örneğidir. Sorgulayıcı bir çocukluktan disiplinli bir askerî eğitime, stratejik mücadelelerden halk egemenliğine dayalı modern bir devletin kuruluşuna uzanan bu serüven, onun benzersiz liderlik vasıflarını ortaya koyar. Çanakkale’den Dumlupınar’a uzanan zaferler, askerî dehasının; Meclisi açma iradesi ve inkılaplar, siyasi vizyonunun kanıtıdır. Laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti ise bu çok boyutlu liderliğin en kalıcı eseridir.

Bu eserin temel ilhamı, Atatürk’ü yalnızca bir kurtarıcı ya da devlet kurucusu olarak değil fikirleriyle bugünü ve yarını aydınlatan bir düşünür olarak ele alma arzusundan doğmuştur. Onun “*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir.*”² sözü, yalnızca bir ilke değil aynı zamanda bir zihniyet devriminin özeti olarak bu eserin her satırında yankı bulmuştur. Atatürk’ün fikir dünyasında bir yolculuk yapmak, tarihsel bir rehberliğin ötesinde; düşünsel bir daveti de beraberinde getirir. Ayrıca bu eser, Atatürk’ün liderlik anlayışını askerî ve siyasi boyutlarıyla ele alırken onun fikir dünyasını şekillendiren kaynakları, örnek aldığı

¹ Atatürk, M. K. (2015). *Nutuk*. Kaynak Yayınları. s. 38.

² Atatürk, M. K. (2005). *Atatürk’ün bütün eserleri* (Cilt 22). Kaynak Yayınları. s. 56.

tarihî şahsiyetleri ve entelektüel mirasını sistematik bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Amaç, sadece geçmişini anmak değil aynı zamanda onun “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür”³ nesiller yetiştirme ülküsüne katkı sunacak bir perspektif kazandırmaktır.

Atatürk’ü anlamak, yalnızca geçmişin olaylarını bilmek değil bugünü ve geleceği doğru okuyabilme yeteneğini geliştirmektir. Onun liderlik modeli; kriz anlarında kararlılık, halkla kurulan güçlü bağ, akılcılık, vizyonerlik ve etik değerlere dayanan bir yönetim anlayışıdır. İşte bu yüzden bu eser sadece bir tarih okuması değil aynı zamanda çağdaş liderlik için evrensel ilkeler sunan bir rehberdir.

Bu eserin yazım süreci, kişisel bir arayışın yanı sıra entelektüel bir sorumluluğun sonucudur. Atatürk’e duyulan hayranlığın ötesinde onu bilimsel bir çerçevede daha derinlemesine anlamak ve çağdaş liderlik kuramlarıyla ilişkilendirmek arzusu, bu eserin temel motivasyonunu oluşturmuştur. Bu bağlamda Nutuk’taki tarihsel analizler, kendi eserleri ve dünya liderlerinin değerlendirmeleri, akademik titizlikle harmanlanarak yorumlanmıştır.

Umuyorum ki bu eser hem akademik çevrelerde hem de genel okuyucular nezdinde Atatürk’ün fikirleri üzerine derinlikli bir farkındalık oluşturur. Böylece yüce Türk milletinin geleceğine ışık tutacak bilinçli nesillerin yetişmesine katkı sağlanabilir.

“Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyeti’ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.”⁴

Bu sorumluluğun bilinciyle...

Dr. Zafer Saygılı
Beşiktaş/İstanbul

³ Atatürk, M. K. (2024). *Atatürk’ün söylev ve demeçleri* (Cilt 3). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. s. 325.

⁴ Atatürk Araştırma Merkezi, (2025), Türk Gençliği, <https://atam.gov.tr/turk-gencligi/>

“İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, et ve kemik geçici Mustafa Kemal... İkinci Mustafa Kemal, onu “ben” kelimesiyle ifade edemem; o, ben değil bizdir! O, memleketin her köşesinde yeni fikir, yeni yaşam ve büyük ülkü için uğraşan aydın ve savaşçı bir topluluktur. Ben, onların rüyasını temsil ediyorum. Benim girişimlerim, onların özlemini çektikleri şeyleri tatmin içindir. O Mustafa Kemal sizsiniz, hepinizsiniz. Geçici olmayan, yaşaması ve başarılı olması gereken Mustafa Kemal odur!”

Mustafa Kemal Atatürk

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ATATÜRK'ÜN HAYAT ÖYKÜSÜ	3
1.1. Kendi Anlatımıyla Hayat Öyküsü	3
1.2. İlk Hatıralar.....	4
1.3. Hayırlı Bir Müdahale.....	4
1.4. Mustafa Kemal İsmi Nereden Geldi	5
1.5. Edebiyat Merakı	6
1.6. Politika İle Uğraşmalar.....	7
1.7. Askerlik Hayatının Başı.....	8
1.8. Hürriyet Cemiyetinin Kuruluşu	9
1.9. Makedonya'ya Resmen Nakil.....	10
1.10. Meşrutiyet'ten Sonra	11
1.11. 31 Mart'tan Sonra.....	11
1.12. Trablus ve Balkan Harpleri.....	13
1.13. Umumi Harp.....	14
1.14. Harbin Son Safhasında	15
1.15. Mütarekeden Sonra.....	16
1.16. İstanbul'dan Ayrılma Kararı.....	17
1.17. Türkiye Büyük Millet Meclisi	18
1.18. Millî Misak ve Ondan Sonrası	19
1.19. Şahsi Emeller Dayanak Bulamaz.....	21
BÖLÜM 2: ATATÜRK'ÜN SİYASİ LİDERLİĞİ	23
2.1. Siyasi Liderlik Özellikleri	23
2.1.1. Millî Mücadele Dönemi ve Siyasi Liderliğin Başlangıcı.....	23
2.1.2. Temel İlkeler ve Kongreler Süreci.....	24

2.1.3. TBMM'nin Açılışı ve Demokratik Sistemin Temelleri.....	25
2.1.4. Demokratik Liderlik Anlayışı ve Meşruiyet	26
2.1.5. Millî Egemenlik ve Hukuk Devleti İlkeleri	27
2.1.6. Diktatörlük Reddi ve Demokratik Kimlik	28
2.1.7. Devrimci Vizyonu.....	29
2.1.8. Millet Anlayışı ve Bütünleştirici Vizyon.....	30
2.1.9. Laiklik ve Çağdaş Devlet Modeli	31
2.1.10. Kadın Hakları ve Toplumsal Devrim	32
2.1.11. Atatürk'ün Siyasi Dehasının Özellikleri	33
2.2. Atatürk'ün Siyasi Liderliğini Gösteren Önemli Sözleri.....	34

BÖLÜM 3: ATATÜRK'ÜN ASKERÎ LİDERLİĞİ..... 39

3.1. Askerî Liderlik Özellikleri.....	39
3.1.1. Askerî Kariyerinin İlk İşaretleri	40
3.1.2. Çanakkale'de Tarihî Liderlik.....	42
3.1.3. Anafartalar'da Kritik Karar	43
3.1.4. Mondros Sonrası Tarihî Dönüm Noktası	44
3.1.5. Sakarya'da Fedâkarlık ve Strateji	46
3.1.6. Büyük Taarruz Hazırlıkları ve Meclis Desteği	47
3.1.7. Dumlupınar'dan Akdeniz'e Tarihî Emir	49
3.1.8. Dünya Askerî Tarihindeki Yeri.....	50
3.1.9. Tarihin Seyrini Değiştiren Lider	50
3.2. Atatürk'ün Askerî Liderliğini Gösteren Önemli Sözleri	51

BÖLÜM 4: ATATÜRK'ÜN LİDERLİK ÖZELLİKLERİ 55

4.1. Kişisel Liderlik Nitelikleri.....	55
4.1.1. Açık Olma.....	55
4.1.2. İnsan Yetiştirme.....	57
4.1.3. Bilgi ve Tecrübe Sahibi Olma.....	59
4.1.4. Cesur Olma.....	61
4.1.5. Fedakâr Olma	64
4.1.6. Göreve Talip Olma.....	66
4.1.7. Kararlı Olmak.....	68
4.1.8. Karar Verme Yeteneği.....	70

4.1.9. Kendine Güvenme	72
4.1.10. Prensip Sahibi Olma	74
4.1.11. Vizyon Sahibi Olma	76
BÖLÜM 5: ATATÜRK'ÜN FİKİR DÜNYASI	79
5.1. Etkilendiği Fikir Akımları ve Düşünce Dünyası.....	79
5.2. Etkilendiği Yazarlar ve Düşünürler.....	81
5.2.1. Yerli Düşünürler ve Yazarlar.....	81
5.2.1.1. Tevfik Fikret ve İnkılapçılık	82
5.2.1.2. Namık Kemal ve Vatanseverlik.....	82
5.2.1.3. Ziya Gökalp ve Milliyetçilik.....	83
5.2.1.4. Mehmet Emin Yurdakul ve Milliyetçilik.....	85
5.2.2. Yabancı Düşünürler ve Yazarlar.....	87
5.2.2.1. Jean Jacques Rousseau ve Yurttaşlık Bilinci.....	87
5.2.2.2. Montesquieu ve Kuvvetler Ayrılığı.....	89
5.2.2.3. Voltaire ve Aydınlanma Düşüncesi	90
5.2.2.4. Auguste Comte ve Pozitivizm.....	90
5.2.2.5. Emile Durkheim ve Toplumsal Dayanışma	91
5.2.2.6. John Stuart Mill ve Özgürlükler	92
5.2.2.7. Karl Marx ve Sosyal Adalet.....	93
5.2.2.8. Descartes Akıl ve Bilimin İzinde	94
5.3. Örnek Aldığı Tarihî Şahsiyetler	95
5.3.1. Napolyon Bonapart	96
5.3.2. George Washington	96
5.3.3. Abraham Lincoln	97
5.3.4. Mete Han ve Bilge Kağan.....	97
5.3.5. Timur.....	98
5.3.6. Fatih Sultan Mehmet.....	98
5.4. Etkilendiği Kitaplar	98
5.4.1. Jean Jacques Rousseau-Toplum Sözleşmesi	99
5.4.2. Montesquieu-Yasaların Ruhu	100
5.4.3. Auguste Comte-Pozitif Felsefe Kursu.....	100
5.4.4. Ziya Gökalp-Türkçülüğün Esasları	101
5.4.5. Namık Kemal-Vatan yahut Silistre	101

5.4.6. Voltaire-Felsefe Sözlüğü	102
5.4.7. Emile Durkheim-Toplumsal İş Bölümü	102
5.4.8. John Stuart Mill-Özgürlük Üzerine	103
5.4.9. Jean-Jacques Rousseau-Emile	103
5.4.10. Karl Marx-Das Kapital	104
5.4.11. Tevfik Fikret-Rübâb-ı Şikeste	105
5.5. Fikir Hayatını Etkileyen Şehirler	106
5.5.1. Selanik (1881-1899).....	106
5.5.2. Manastır (1899-1902)	109
5.5.3. İstanbul (1902-1905, 1919-1922)	111
5.5.4. Sofya (1913-1915).....	112
5.6. Liderliğini Şekillendiren Olaylar	114
5.6.1 Balkan Savaşları ve Trablusgarp: Askerî Liderliğin Temelleri	115
5.6.2. Çanakkale Savaşı: Karizmatik Liderliğin Doğuşu	115
5.6.3. Kurtuluş Savaşı: Millî Mücadele ve Halkın Lideri	115
5.6.4. Cumhuriyetin İlanı: Siyasi Liderliğin Zaferi	116
BÖLÜM 6: ATATÜRK'ÜN ENTELEKTÜEL MİRASI	117
6.1. Okuma Tutkusunu	117
6.2. Yazdığı Kitaplar	120
6.2.1. Cumalı Ordugâhı (Taktik Tatbikat ve Manevralar)	122
6.2.2. Takımın Muharebe Eğitimi.....	123
6.1.3. Bölüğün Muharebe Eğitimi	124
6.1.4. Zabıt ve Kumandan İle Hasbihâl (Subay ve Komutan İle Konuşmalar)	125
6.1.5. Nutuk (Söylev).....	125
6.1.6. Medeni Bilgiler (Vatandaş İçin Medeni Bilgiler).....	127
6.1.7. Geometri (Geometri Kitabı).....	128
BÖLÜM 7: ATATÜRK'ÜN ÖNGÖRÜLERİ	129
7.1. Öngörü Yeteneği ve Metodolojisi.....	129
7.2. Kurtuluş Savaşı ve Millî Mücadele İle İlgili Öngörülerini	129
7.3. Dünya Savaşı ve Dünya Barışı İle İlgili Öngörülerini.....	130
7.4. Dış Politika ve Uluslararası İlişkilerle İlgili Öngörülerini.....	131

7.5. Bilim ve Teknoloji Alanındaki Öngörülerini	133
7.6. Sosyal ve Kültürel Yaşamla İlgili Öngörülerini	134
7.7. Ekonomi Alanındaki Öngörülerini	135
7.8. Demokrasi ve Devletle İlgili Öngörülerini	137
BÖLÜM 8: ATATÜRK HAKKINDA SÖYLENENLER	141
8.1. Dünya Liderlerinin ve Aydınların Görüşleri.....	141
BÖLÜM 9: KRONOLOJİ	161
9.1. Atatürk'ün Hayatının Kronolojik Sıralaması.....	161
BÖLÜM 10: SONUÇ	181
10.1. Genel Değerlendirme	181
KAYNAKÇA.....	185
DİZİN	193
YAZAR HAKKINDA.....	197